

BARNAS HAVE

Med språk og mangfold i sentrum

Årsplan

2024-2026

Innhold

Formål, innhold og verdigrunnlag	Side 3
• Formål	Side 3
• Innhold	Side 4
Barnas Have – med språk og mangfold i sentrum	Side 4
• Språk	Side 5
• Mangfold	Side 6
Barns medvirkning	Side 6
• Barns beste	Side 7
Prosjekt – «Fortellinger»	Side 7
Overganger	Side 8
• Tilvenning	Side 8
• Ny gruppe eller avdeling	Side 9
• Barnehage – skole	Side 9
Lek	Side 10
Omsorg	Side 11
Læring	Side 11
Danning	Side 12
Dokumentasjon og vurdering	Side 12
Barnehagens tradisjoner og markeringer 2024 -2026	Side 13
Litteraturliste	Side 18

Årsplanen er fastsatt av barnehagenes Samarbeidsutvalg 21.06.24

Formål, innhold og verdigrunnlag:

Barnehagen som pedagogisk virksomhet styres av lovverk, statlige retningslinjer og kommunale satsningsområder. Barnehagen skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner, noe som kommer tydelig frem i Rammeplan for barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Barnehagens årsplan skal være et arbeidsverktøy for personalet, og et opplysningsdokument for foreldre. Den skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser, og belyse hvordan vi vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold. Barnehagens årsplan vil vise hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Vi vil også belyse hvordan vi vil arbeide med tilvenning av nye barn og hvordan vi jobber med overgangen for barn som skal begynne på skolen. Rammeplan for barnehagen, samt barnehagens årsplan er personalets viktigste pedagogiske verktøy og vil være førende for alle arenaer som bidrar til utvikling av personalets kompetanse, som gjennom barnehagens planleggingsdager, kveldsmøter, pedagogmøter m.m. Det pedagogiske arbeidet sammen med barna skal i tillegg gjenspeile årsplanens innhold og bygge på barns interesser, behov og utviklingsmuligheter. Rammeplanens syv fagområder skal sees i sammenheng og leken er den som skal være sentralt i arbeidet, slik at barnas engasjement og bidrag kan oppleves meningsfullt og morsomt. Arbeidet vil vi vurdere og dokumentere gjennom ukeplaner, dagsrapporter og fagrapporter som sendes ut til foreldre gjennom barnehagens digitale løsning MyKid.

Barnehagens personale arbeider etter lovpålagte retningslinjer hvor føringer ligger i;

- FN barnekonvensjon
- Barnehageloven
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver 2017

Årsplanen bygger på Rammeplan for barnehager, hjemlet i lovens §2, iverksatt 1. august 2017.

Barnehageloven §1, Formål:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Barnehageloven §2, Innhold:

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Departementet fastsetter nærmere regler om barnehagens innhold og oppgaver (Rammeplan 2017) ved forskrift.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten

«Barnas have – med språk og mangfold i sentrum»

Barnas Have AS består av to privateide barnehager, avdeling Sentrum og avdeling Bugården, begge med beliggenhet nær Sandefjord sentrum. Barnehagene eies og drives av Hilde, Line og Siv Una Ellingsen.

Avdeling Sentrum ligger i en gammel villa i fredelige Sandarveien rett bak togstasjonen og har til sammen plass til 50 barn.

Avdeling Bugården ligger i Bugårdsparken ved siden av dammen. Barnehagen drives som en base og har til sammen 37 plasser.

Barna deles i mindre grupper etter alder i kjernetiden, men har mye felles rundt måltider, utetid, frilek og aktiviteter.

Barnegruppene våre har et stort mangfold, blant annet kulturelt og språklig, og til sammen representerer de 13 ulike språk dette barnehageåret. Mangfold og språk er noe som preger alt vi jobber med og hvordan vi jobber. Barnehagens visjon; «Med språk og mangfold i sentrum», gjenspeiler dette, i tillegg til at barnehagene geografisk er plassert nært på Sandefjord sentrum.

Det er mange goder ved at barnehagene ligger i nærheten av bykjernen; lett tilgang til biblioteket, museer og andre kulturtilbud, statuer, parker, lekeplasser, utstillinger m.m. Det er kort vei til mange naturområder i nærheten som barnehagene bruker mye. Preståsen med skogen, dammen og hinderløyper er en av favorittplassene for barna i avdeling Sentrum, og i Bugården er Bugårdsdammen og de flotte områdene rundt rett utenfor døren.

Språk

Språk er avgjørende for læring, vennskap og utvikling av sosiale relasjoner.

Språk tilegnes gjennom all kommunikasjon med andre mennesker, samt gjennom varierte opplevelser og erfaringer. Språk er mer enn bare prat. I rammeplanen står det blant annet at tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Personalet har ansvar for å invitere alle barna med i språklige aktiviteter. De voksne må legge til rette for at alle får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for egne tanker og for å uttrykke egne meninger og følelser («Språk i barnehagen – mye mer enn språk», støttemateriell til rammeplanen).

Barnehagealderen er den viktigste perioden for utviklingen av det verbale språket og mange barn lærer flere språk samtidig. Kunnskap om språk og flerspråklighet er viktig, og Gjervan et al (2012, s.124) påpeker at personalets holdninger og kunnskaper om flerspråklighet er avgjørende for barns læringsmuligheter. I perioder kan det hende at barna blander språkene, er aldersadekvat på begge språkene, på et av språkene eller på ingen av dem. Det er av stor betydning for innlæringen av andrespråket at foreldrene snakker morsmålet sammen med barnet hjemme. Dette fordi innlæring av andrespråket skjer på oppbyggingen av morsmålet. Morsmålet er også viktig for opplevelsen av egen identitet og mestring.

I Barnas Have er vi opptatt av å gi barna førstehåndserfaringer der de tar i bruk alle sanser for å lære ord og begreper. Ord får mere innhold for barna når de kan knyttes til noe konkret, noe de kan ta på, smake, lukte og erfare selv. Vårt mål er at alle barn, ut fra sine forutsetninger, skal utvikle et godt språk og ha en god språkforståelse. Vi er opptatt av hvordan vi kan bruke alle arenaer med barna for å fremme språkutvikling. Både planlagte aktiviteter, her-og-nå situasjoner, i formelle og uformelle settinger og i den frie leken. I de formelle voksenstyrte settingene finner vi pedagogiske aktiviteter og rutinesituasjoner.

I møte med barna vektlegger vi samtaler hvor vi viser interesse for det barna sier, vi responderer, benevner, setter ord på følelser og opplevelser, gir samtalestøtte og stiller spørsmål som er utviklende, både kognitivt og språklig. Vi bruker for eksempel ASK, språkkofferter, språkposer, konkreter og bøker som støttemateriell. Vi bruker også musikk bevisst i det pedagogiske arbeidet. Gjennom musikk, sang, rim og regler lærer barn seg rytmer i språket, lyder og ord. Det kan ofte være lettere å synge ord sammen enn å si dem helt alene hvis språket er vanskelig. Barnehagen er en viktig kulturformidler både innen musikk, kunst, fortellinger, eventyr og tradisjoner.

Med de aller yngste barna handler det først og fremst å sette ord på begreper, benevne, være gode språklige forbilder og kunne lese kroppsspråk, ønsker og behov og hjelpe barna til å sette ord på det de uttrykker.

Vi bruker bøker som en sentral del av det pedagogiske arbeidet. Målet er at barna skal bli glade i bøker og like å bli i bøker selv, se på bilder, og bli lest for. Vi har lesestunder daglig og tilbyr barna ulik litteratur tilpasset deres alder og interesser. I lesestundene legger vi vekt på samtale om bokens innhold og illustrasjoner. Høigård (2021) skriver at den beste samtalen mellom voksne og barn skjer når vi leser bøker sammen. Samtalen kan foregå underveis i lesingen og etterpå. Gjennom litterære samtaler skaper voksne og barn et fortolkningsfellesskap der barn lærer å ta i bruk egne livserfaringer og teksterfaringer (ibid). Alfheim og Fodstad (2014) introduserer sin variant av litterær samtale med begrepet

lesestopp. Lesestopp oppstår når barnet undrer seg eller har spørsmål til det som leses, eller når den voksne åpner opp for samtale. Ved å undre seg sammen og stille spørsmål der barnets opplevelse og tolkning står i sentrum, stimulerer den voksne barnets evne til refleksjon.

Mangfold

Ordet mangfold kommer fra det engelske ordet diversity, som handler om forskjellighet, ulikhet, heterogenitet, foranderlighet og noe som er vekslende eller uensartet (Gjervan et al 2012, s 26). Mangfoldsbegrepet brukes i mange og ulike sammenhenger, og gir for de fleste positive assosiasjoner (Røthing, 2020). Vi representerer alle en del av mangfoldet med våre ulikheter, utseende, tradisjoner, funksjonsmuligheter, religion, familiekonstellasjoner, økonomi, funksjonsnivå og interesser.

Vårt mål er at alle barn, foreldre og ansatte i barnehagen skal oppleve tilhørighet og samhold, være rause med hverandre og jobbe sammen for en inkluderende praksis. Som det står i «Standard for et likeverdig og tilrettelagt barnehagetilbud i Sandefjord kommune» (s.8), *«Mangfold som ressurs oppmuntrer forskjellighet, verdsetter ulike språk og kulturer, lekeformer, familieformer og varierte måter å være sammen på».*

«Barna skal få oppleve at det finne mange måter å tenke, handle og leve på».

Rammeplan 2017; 9

I samarbeid med barnas hjem ønsker vi at alle barn skal ha en positiv selvoppfatning når de går ut av barnehagen og videre ut i livet.

Det krever at vi voksne har en høy grad av tilstedeværelse og møter og bekrefter barnas følelser. Dette er med på å styrke barnas selvoppfatning og motvirke negativ atferd som mobbing og diskriminering. Vi vil synliggjøre ulikheter og likheter, gi barna kunnskaper om land og kulturer, ulike religioner og tradisjoner.

Barnas Have skal være et godt sted å være for alle barn. Vi jobber aktivt for at barna skal gå fra et jeg-perspektiv til et vi-perspektiv. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Samarbeid, konfliktløsning, empati og omsorg er viktig å ha erfaring med og kunnskaper om for å kunne fungere i et sosialt fellesskap (KD, 2017, s. 8)

Gjervan et al (2012, s. 78) skriver at personalet trenger relevante kunnskaper og erfaringer for å sikre at alle barn i en mangfoldig barnehage får et likeverdig utviklings- og læringstilbud.

Barns medvirkning

Medvirkning må ikke forveksles med at barnet skal bestemme alt eller at de voksne ikke skal delta.

«Små barn trenger aktive samspillspartnere som så ofte som mulig følger, støtter, utvider, beriker og bringer «næring» inn i samspillet, og som leder og bestemmer der det er nødvendig.» (Drugli & Lekhal, 2018 s. 131)

De voksne må være fleksible, følge barns initiativ og tilpasse seg barna der det er mulig. Personalet må ha respekt for barnets opplevelse og gi rom for ulike forutsetninger, erfaringer og perspektiver. Alle skal kunne være med å påvirke sine egne liv og aktiv

deltakelse i fellesskapet. Det barnet uttrykker skal få konsekvenser for det pedagogiske arbeidet. For å kunne ta barns medvirkning på alvor må vi bruke varierte uttrykksformer, ikke bare det verbale språket. Barna bruker hele kroppen og hele sanseapparatet i kommunikasjon med andre, og vi må legge til rette for at barna kan uttrykke seg med ved hjelp av musikk, kunst, rollespill, bevegelse, IKT, tekst osv.

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.»

Barnehagelovens kapittel 2. §3. Barns rett til medvirkning.

Barns rett til medvirkning er forankret i Grunnloven (§104) og FNs barnekonvensjon (art.12 nr.1).

Barnekonvensjonen, Artikkel 3.1 – Barns beste

Barnets beste er et overordnet prinsipp som gjelder all barnehagevirksomhet, og i alle handlinger og avgjørelser som berører barnet skal dette ligge til grunn. Dette bygger direkte på artikkel 3.1 i Barnekonvensjonen;

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Begreper som livsmestring og psykisk helse er å finne i rammeplanen under kapittelet om barnehagens verdigrunnlag, og vi skal støtte barn i å meste motgang og håndtere utfordringer. Personalet arbeider med å tilegne seg mer kunnskap om barn og familier som lever i vanskelige livssituasjoner, og om barnehagens oppdagende og forebyggende funksjon. Vi vil bli gode og trygge på hvordan vi kan snakke med barn om vanskelige følelser, og hvordan vi best mulig kan bidra til barns opplevelse av livsmestring.

Prosjekt «Fortellinger»

Prosjektarbeid ses i arbeid med et tema eller et fenomen der målet er å skape romt for fordypning, utforskning og forståelse. Av betydning for pedagogiske valg som blir gjort underveis i prosjektet er barnas nysgjerrighet og medvirkning av betydning. Barnas begeistring for å utforske og undersøke er en stor del av drivkraften for utviklingen i prosjektarbeidet.

Prosjektarbeid trenger ikke ha en tydelig start eller slutt. Dynamikken som skjer mellom tema/ fenomenet og barna vil være førende for det prosessorienterte arbeidet. Mellom barna og de voksnes handlinger er det en nær sammenheng, og er gjensidig avhengig av hverandre.

I perioden høst 2024 til vår 2026 skal Barnas Have ha det overordnede prosjektet «Fortellinger».

I Rammeplanen for barnehager (Utdanningsdirektoratet 2017, s. 11) står det at personalets oppgave er å formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer

og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer. Personalet skal utfordre barnas tenkning og invitere dem inn i utforskende samtaler. Det å bli presentert for at det er mulig å føle, tenke, vurdere og handle ulikt er av stor verdi for at vi mennesker skal forstå hverandre og samhandle.

Ifølge Andersen (2019, s. 14) er evnen til å forstå andres følelser den grunnleggende ferdigheten mennesker trenger for å inngå i velfungerende relasjoner. Dette krever imidlertid trening. Fortellinger i ulike sjangre kan spille en særegen rolle når det kommer til å trene og utvikle forståelse og empati for andres ulike følelser, uten at vi trenger å miste oss selv (ibid).

Vi skal ta i bruk alle sansene når vi jobber med prosjektet og på denne måten berike språket, ordforrådet og begrepsforståelsen. Ut ifra barns alder og modenhet, interesser og medvirkning blir prosjektarbeidet til sammen med barna. Prosessen blir dokumentert på MyKID underveis for hver enkelt gruppe.

Overganger

Tilvenning

Å begynne i barnehage er en ny og spennende tid for både foreldre og barn, og tilvenningen vil være ulik fra familie til familie. Hvordan barnet møter den nye hverdagen vil avhenge av flere faktorer, slik som alder, emosjonell utvikling og hva slags erfaringer barnet har gjort seg så langt i livet. Tilvenningen må derfor tilpasses det enkelte barnet, og det er viktig at barnet får tid til å etablere en trygg relasjon til personalet før foreldre skal gå fra dem i barnehagen. Små barn er bare trygge når de er sammen med voksne de kjenner og når omgivelsene er rimelig forutsigbare for dem. (Drugli & Lekhal, 2018)

Sandefjord kommune har utarbeidet en standard for tilvenning i barnehagen, som et ledd i å sikre god kvalitet for barn i alle kommunens barnehager. Vi i Barnas Have benytter denne standarden når vi arbeider med og tilrettelegger for tilvenning og gode overganger for barna.

Tilvenningen starter i god tid før oppstart, ved at barnehagen tar kontakt med nye familier, sender ut informasjon om barnehagen, innkaller til foreldremøte før sommerferien og inviterer til besøksdager. Vi ønsker at barna og foreldrene skal komme på besøk flere ganger, både mens barnehagen er åpen slik at barnet kan bli kjent med personalet og lokalene før oppstart, men også ved bruke uteplassen når barnehagen er stengt. Og så smått venne barnet til barnehagens dagsrytme kan for noen være smart. At foreldrene snakker positivt om og med barnehagen vil være med på å trygge barnet og gi det en opplevelse av at «dette er et godt sted å være, mamma og pappa har god relasjon til de voksne jeg skal være sammen med».

Når barnet begynner i barnehagen, bruker vi god tid på å bli kjent med hverandre. Det tar tid for barnet å venne seg til alt det nye, og vi vet at det er bra å knytte seg til få personer til å begynne med. I den første tiden i barnehagen skal barnet og foreldre/foresatte få en egen tilknytningsperson på avdelingen eller basen å forholde seg til. Denne personen skal hjelpe barnet å bli kjent og trygg ved å gi omsorg, nærhet og trøst. Tilknytningspersonen er som regel pedagogisk leder,

«Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre»

Rammeplan. 2017;19

men vi lar det være opp til barnet hvem som skal være tettest på den første tiden. Barn knytter seg lettere til noen enn andre, akkurat som oss voksne, og vi skal lytte til og legge til rette for dette.

Bruk av overgangsobjekter kan bidra til å skape en sammenheng for barnet, og øker barnets opplevelse av trygghet. Ved den daglige avskjeden med foreldrene/de foresatte kan et kosedyr, et bilde, en leke eller noe annet barnet føler seg knyttet til, gjøre avskjeden lettere. (Standard for tilvenning, 2018. s. 8)

Tilknytningspersonen skal sørge for at foreldre/foresatte også blir trygge under oppstarten, at de får god informasjon underveis om hvordan barnet har det, og om hvordan barnet fungerer i barnehagen. Tilknytningspersonen er med på å skape et trygt fundament for barnet den første tiden slik at tilknytning kan skje. Når denne tilknytningen er etablert er det lettere for barnet å utvikle gode relasjoner til de andre voksne i barnehagen, og etter hvert til de andre barna.

Ny gruppe eller avdeling

«Å bytte avdeling er også en stor omveltning i et barns liv, og det skal planlegges og forberedes i god tid og med et godt og nært samarbeid med foreldre/foresatte» (Standard for tilvenning i barnehage, 2018)

Vi starter med forberedelser til overgangen til ny gruppe/avdeling i god tid. Barna er mye på besøk og på turer sammen med barn og voksne fra den nye gruppen i perioden før sommerferien, og de får bli kjent med barn, voksne, lokaler og rutiner i sitt eget tempo. De har alltid med seg en kjent og trygg ansatt. Personalet på avdelingene/gruppene må ha tett dialog i denne overgangsperioden, slik at barn og foreldre blir sett og ivaretatt på best mulig måte. Kjente voksne i personalgruppen blir med barna over til ny gruppe/avdeling etter sommeren slik at det er kjent, trygt og forutsigbart.

Barnehage - skole

I barnehagene har vi egne førskolegrupper det siste året i barnehagen. I hverdagen og på førskolegruppa jobber vi med språklig bevissthet, sosial kompetanse og mestring av ulike dagligdagse ferdigheter. Vi jobber med barnas dannelsesprosesser slik at de skal bli trygge på seg selv i sosiale sammenhenger og lærings situasjoner. Det siste året har vi økt fokus på ferdigheter som å vente på tur, våge å svare når en blir spurt og markere seg ved å si fra når det er riktig og nødvendig, ta initiativ, samarbeide og kunne ta imot felles beskjeder. Det er nyttig for barn å vite hvilke klær de skal ha på til ulike årstider, å kunne kle på seg selv og være selvstendige i toalett situasjonen.

Verdier som toleranse, respekt og likeverd settes i fokus. Det er viktig å være åpen for ulikheter. Vi lærer i forskjellig tempo, noen er god på en ting og andre på noe annet. Vi trekker frem hverandres styrker. Vi støtter og stimulerer barnas nysgjerrighet og undring.

«Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling»

Rammeplanen, 2017 s 20

Skolestart er en stor begivenhet i alle barns liv. De aller fleste ser frem til skolegangen med spenning og forventning, men noen synes også det er skummelt og utfordrende. Vi snakker om hva de tenker om skolen og SFO (Skole – fritidsordningen) og hvem som skal gå på hvilke skoler og hvordan de tror det blir å starte der. I Sandefjord kommune er det innført rutiner for barnehager og skoler som omhandler overgangen barnehage-skole. Rutinene har som mål å:

- Styrke sammenhengen og gi barn en god overgang mellom barnehage og skole
- Bidra til å øke barns forutsetninger for å nå Sandefjord kommunes faglige og sosiale mål for utdanningsløpet

På vårens foreldresamtale fylles skjemaet «Informasjon om skolestarteren» ut, sammen med foreldrene». Disse skjemaene sendes de ulike skolene innen 1. mai. Dersom barnet har særlige behov starter hjem og barnehage samarbeidet med skolen i god tid før skolestart.

Førskolegruppen har vanntilvenning i svømmehallen høst eller vår. Førskolegruppene i Sentrum og Bugården møtes en gang i uken for en felles tur på Preståsen store deler av året. Der har vi tilgang på Byskolenes SFO-hus, grillhytte og varierte uteområder.

På våren drar førskolegruppene på felles tur og året avsluttes med en egen oppmerksomhet til dem på sommerfesten med familiene i juni før vi heier dem videre ut i livet.

Selv om det er mye førskolegruppene skal øve på og gjøre er det viktig for oss at leken er sentral dette siste året i barnehagen. Leken er barnas viktigste arena for læring, men først og fremst for å være barn.

Lek

Alle barn skal ha en barndom preget av trivsel, vennskap og lek, og spesielt barnets rett til lek er sterkt forankret i den norske barnehagetradisjonen. (Ødegård & Røys, 2018) Lek ses som en del av

barndommens egenverdi. Det å leke har en verdi i seg selv for barn, men det er også den viktigste læringsarenaen (Idsøe & Roland, 2017). Barn kan lære av å leke, og leke mens de lærer. De utforsker og gjenskaper det de har opplevd, både morsomme og vanskelige ting, på nytt og på nye måter. I leken bearbeider de inntrykk, følelser, tilegner seg sosial kompetanse, utvikler språk og tanker. Man må lære seg å tilpasse seg andre i leken, bruke språket for å fremheve sine synspunkter, forhandle, uttrykke fantasi, undre seg og finne ut av ting. Det er viktig for barnet å være med i det fellesskapet leken gir.

Vi fokuserer på vennskap gjennom hele året. Det er viktig for barn å vite at de har en venn, at de er betydningsfulle for fellesskapet og alle barn skal erfare å være i positivt samspill med barn og voksne. Personalet skal være oppmerksomme på barn som trenger støtte i samspillet, og hele tiden utvide barns erfaringer og legge til rette for mestringsopplevelser.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og vi som profesjon må verne om leken. Barn utvikler leken i seg selv og seg selv i leken. Som ettåring går leken ut på å utforske ting og rom rundt seg. De spiser og smaker på ting, og opplever glede i ting som kan trykkes på eller åpnes og lukkes. Etter hvert leker barna mere sammen, de deler på ting, viser hverandre og

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre»

Rammeplan. 2017;22

løper/beveger seg sammen, bygger og konstruerer. Så begynner også rolleleken å komme mere frem. Barna leker at ting er «på liksom». De serverer liksomkaffe og leker med dukker og tog.

Når vi jobber med temaer og prosjekter legger vi til rette for spennende lekemiljøer for barna som reflekterer og forsterker det vi jobber med. De voksne skal bidra til å utvikle barnas lek gjennom å komme med forslag, materiell, bringe inn fagområder, eksperimenter, veilede og vise o.l.

Vi observerer leken og den sosiale utviklingen hos barnet, og veileder de som trenger hjelp til å finne ut av lekens sosiale spilleregler. Å delta i barns lek vil hjelpe barna med å lære seg hvordan man forholder seg til andre, møter ulikheter, inspirerer og oppmuntrer. Vi legger til rette for at barna skal få et inkluderende og spennende lekemiljø som inspirerer til variert og god lek der alle barn skal få mulighet til å delta.

Omsorg

Alle barn har rett til omsorg og skal bli møtt av omsorgsfulle voksne i Barnas Have. For oss er omsorg at vi ser enkeltbarnets behov. Det kan være behov for mat, søvn, trøst, kos, læring, tilpassede utfordringer, hjelp til å øve på sosiale ferdigheter osv. Alle barn skal oppleve å bli forstått og bli møtt med anerkjennelse for den de er.

Barn skal møtes med lydhørhet, varme og interesse. Barn skal bli sett, hver eneste dag av voksne som er nysgjerrige på dem og bryr seg om dem. Vi skal ha et fang tilgjengelig for dem som trenger det, og barna skal få trøst når de trenger det. Personalet arbeider kontinuerlig med egen relasjonskompetanse. Som vi kan lese i Standard for tilvenning (2018, s.7) står det følgende:

“relasjonskompetanse et begrep som kun gir mening når den ene parten er profesjonell. Relasjonskompetanse defineres av Juul og Jensen som personalets evne til «å se det enkelte barn på dets egne premisser og tilpasse sin atferd til barnet» (Juul og Jensen i Drugli, 2017). Relasjonskompetanse innebærer også å være autentisk i kontakten med barnet og være villig til å påta seg det fulle ansvar for relasjonens kvalitet. Den profesjonelle voksne i barnehagen må ta ansvaret i relasjonen. Det betyr at den voksne må reflektere over sine egne indre prosesser, være bevisst på hvordan man selv reagerer og oppfører seg i samspill med hvert enkelt barn. Dermed vil en god barnehage ikke bare være faglig oppdatert, men jobbe kontinuerlig med samhandlingen mellom menneskene i barnehagen og deriblant relasjonene mellom personalet og barna»

«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet»

I Rammeplanen 2017, s 19

Læring

Barn lærer hele tiden – gjennom lek, danning og omsorg. Gjennom sanser og erfaringer, alene og i samspill med andre. For at barn skal være motiverte for å lære av det de leker bør leken være spontan, lystbetont og meningssskapende. Indre motivasjon er sentralt i god læring (Drugli & Rekhall, 2018). Læringen skjer gjennom samhandling og meningsfulle opplevelser. De voksne må legge til

rette for aktiviteter som både utfordrer, men også er overkommelige. Forventningene til barna må være tilpasset det enkelte barnet. Alle barn skal oppleve mestring.

Barn lærer best når de får bruke flere sanser på en gang. Eks. ikke bare lytte, men også se, føle, lukte og smake. I barnehagehverdagen bruker vi mye konkreter, gir opplevelser/erfaringer og er til stede for å møte barnas undring og prøvelser på en utforskende og utfordrende måte.

De voksne møter barna på det de er opptatt av her og nå, undrer oss, utforsker og finner ut av ting sammen. Den voksnes tilstedeværelse er viktig, flere områder i hjernen er aktivert når barnet utforsker sammen med en voksen det har god relasjon til (ibid.).

Noen ganger vil et engasjement i barnegruppen rundt et emne danne grunnlag for at vi jobber med det som et tema over tid. Hos oss har vi mange barn som har tilknytning til ulike land, kulturer og språk. Dette er et flott utgangspunkt for å jobbe med kunnskap om mennesker, samfunnet og verden, samt holdninger som likeverd og respekt.

Det er viktig for barn å bearbeide inntrykk. Vi legger til rette for at barna skal ha mulighet til hvile og ro i løpet av barnehagedagen. Noen ganger er det godt å trekke seg tilbake, lytte til musikk eller høre på en bok.

Danning

Danning er en kontinuerlig livslang prosess som handler om «å tenke sjæl», å reflektere og vurdere vedtatte sannheter, være kritisk, stille spørsmål, yte motstand på egen og andres vegne og handle i tråd med egen overbevisning. Et dannet menneske beskrives som en som tar ansvar både for seg selv og for fellesskapet (Ødegård & Røys, 2018). Danning skjer i møte og samspill med andre i lek, omsorgssituasjoner, i planlagte aktiviteter, osv. Vi utvikler oss som hele mennesker.

For å få til en god dannelsesprosess må personalet anerkjenne barnet som et selvstendig individ med følelser og tanker, og ha innsikt i det enkelte barnets opplevelser og erfaringer. Som voksne er vi forbilder i dannelsesprosessen. Vi er tilstedeværende og viser interesse for det barna sier, gir rom til å være nysgjerrig, tid til å finne ut av ting sammen og oppfordrer til å stille spørsmål.

Dokumentasjon og vurdering

De ansatte planlegger, vurderer og evaluerer den pedagogiske virksomheten kontinuerlig gjennom bruk av dokumentasjon, observasjon og kritisk refleksjon rundt egen praksis.

Vi skiller kort fortalt mellom dokumentasjon av de *pedagogiske prosessene* som foregår i barnehagen og *barnets eller barnegruppens trivsel og utvikling*. Dokumentasjon kan beskrive vårt pedagogiske tilbud for foreldre, kommunen som tilsynsmyndighet og lokalmiljøet, og være et grunnlag for refleksjon og videreutvikling av vår pedagogiske praksis og vårt pedagogiske tilbud. Eksempler på dokumentasjon er vedtekter, årsplan, fagrapporter, ukeplaner, bilder og tekst fra hverdagen. Det kan også være pedagogiske

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen»

Rammeplanen 2017, s.39

prosesser, resultat av barnas arbeider, planer for større arrangement, kartlegginger og individuelle planer for barna.

Vi observerer og samtaler med barna om for eksempel hvordan barnegruppen og det enkelte barns trivsel og utvikling er. Vi vurderer hvordan det pedagogiske arbeidet er organisert og hvordan de voksne utfører arbeidet og påvirker miljøet. Vi samtaler med foreldre både uformelt i hente/bringesituasjoner og på foreldresamtaler, foreldremøter og i barnehagens samarbeidsutvalg. Vi innhenter også informasjon ved hjelp av brukerundersøkelser og barnesamtaler.

Jevnlige drøftinger rundt dette på avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager er med på at vi stadig forbedrer og tilpasser vår praksis i forhold til kriterier gitt i barnehageloven, rammeplanen og lokale retningslinjer.

Et etisk perspektiv skal alltid ligge til grunn ved dokumentasjon av barnegruppen og enkeltbarn, og barn har krav på vern av sin personlige integritet.

Barnehagens tradisjoner og markeringer 2024 - 2025

Gjennom barnehageåret i Barnas Have, vil vi legge til rette for tradisjoner og markering av ulike høytider. Tradisjonene i barnehagen skal være preget av glede og tilhørighet, og er en viktig del av vår identitet og vår kultur. Arbeid med høytidsmarkering er forankret i rammeplan for barnehagen;

“Barnehagen skal gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen».

I tett samarbeid med foreldrene på avdeling/gruppe, vil personalet legge til rette for en markering av høytider, tradisjoner, religioner og livssyn til familier som er representert i barnehagen. Personalet vil gjennom samtaler med foreldre innhente informasjon, tanker og ideer på hvordan vi kan markere det i barnehagen.

Barnehagens bursdag

Når barnehagen har bursdag, har vi bursdagssamling. Her feirer vi barnehagen vår med å synge bursdagssanger, fortelle litt om barnehagen og alle avdelinger får hver sine pakker. Barnehagene blir pyntet både ute og inne, samt bursdagsplakat på porten. Vi dekker bursdags bord og pynter med ballonger.

Barnehagene har faktisk bursdag på samme dag: 15.08.91

Høstsuppe

En ettermiddag i september inviterer vi alle foreldre og søsken til høstsuppe i barnehagen. Vi snakker med barna om hva det betyr å invitere noen på besøk, og hva vi skal gjøre for at de som kommer på besøk har det fint. I forberedelsene er skolestarterne med og handler inn, og kutter grønnsaker. Vi smaker, lukter og blir kjent med navn på de ulike grønnsakene, før de blandes sammen, og kokes inn til en varm og god høstsuppe som barna spiser sammen med foreldrene på ettermiddagen.

Brannvern i barnehagen

I forbindelse med nasjonal brannvernuke har vi fokus på brannvern i uke 37-39. Arbeidet med brannvern skal tilrettelegges ut ifra barnets alder. Det viktigste barn skal lære disse ukene, er å gå ut når de hører brannalarmen. Gjennom samlinger, lek og aktivitet vil brannvern være et tema tilpasset barnets alder, forutsetning og interesse. Det gjennomføres ulike brannøvelser disse tre ukene.

Gjensynstreff

Onsdag etter høstferien inviterer skolestarterne til gjensynstreff med de som har begynt i 1.klasse. På forhånd lager de invitasjoner og baker muffins. Når alle har kommet til barnehagen, har vi en samling hvor skolebarna får fortelle litt hva de gjør, og hva de har lært på skolen. Sammen spiser vi muffins, og leker og oppleve et hyggelig gjensyn med hverandre.

Mangfold fest - Markering av FN dagen

24 oktober vil vi markere FN-dagen med en mangfoldfest i barnehagen. Vi vil med utgangspunkt i barnas alder og forutsetning, lære barna om ulike land, tradisjoner og kulturer f. eks gjennom en temadag, eller et større prosjekt i barnehagen. Vi vil snakke med barn om hvordan barn i andre land har det annerledes enn barn i Norge, at vi spiser ulik mat, bor i forskjellige hus, at ikke alle barn går i barnehage osv. Sentralt i dette arbeidet vil også være barns rettigheter (barnekonvensjonen), som for eksempel å lære barn om at, alle barn i verden har rett på mat og drikke.

I denne anledning inviterer vi foreldre og søsken til en mangfoldfest der alle familier bidrar med en matrett som vi deler med hverandre.

Markering Divali

Divali er en lysfest som går over 2 til 5 dager i oktober og november. Hovedbudskapet er lysets seier over mørket. I barnehagen markerer vi en dag ved at barna henger opp lykter de har laget, både ute og inne. Vi henger opp lysslynger og spiser tradisjonell mat.

Vi har samling der vi snakker med barna om Divali.

Juleforberedelser i barnehagen

Adventstiden er ventetid for mange, og vi bruker tiden med å telle ned dagene til julaften, lage julegaver, snakke om nissen, synger julesanger, tenne adventslys og leser julefortelling. Barna maler egen julepose, der julegaver og julepynt barnet lager i desember legges i. Juleposen henger oppe i barnehagen, helt til barnet kan ta den med hjem til juleferien sin.

Julekino

En fredag i desember har vi julekino i barnehagen, der vi ser en hyggelig julefilm sammen. Alle barna får en liten «godtepose», med 1 mandarin, 3 pepperkaker, 1 nissesjokolade og en liten rosineske.

Lucia i barnehagen

Markering av Lucia gjøres med barna i barnehagen. De eldste barna går i tog rundt i huset og synger Lucia sanger. De eldste drar også en tur på Formannsentret og synger for de som bor der. Vi spiser lussekatter og saft denne dagen som barna har bakt i forkant. Lussekattene formes i ulike størrelser og fasonger. De har ulike navn som vi snakker om, og vi både kjenner, lukter og smaker litt på den myke deigen.

Nisse-julebord

I slutten av adventstiden har vi Nisse-julebord i barnehagen, der barn og voksne som har lyst, kler seg nissefint i røde klær. Barna får besøk av nissen som har med en liten gave til alle avdelingene. Når nissen dukker opp, synger vi julesanger for han.

På denne dagen spiser vi julemiddag.

Markering samefolkets dag

Samenes nasjonaldag er 6. februar. I Barnas Have vil vi markere denne dagen gjennom fortellinger, samtaler og aktiviteter med barn. Vi vil ta i bruk konkrete og gjøre barna kjent med samenes kultur og tradisjoner. Vi vil henge opp det samiske flagget, og snakke med barna om hva symbolene i flagget betyr. Slik som at sirkelen i flagget symboliserer sola og månen, og at den røde fargen står for kjærlighet, gult står for sola, grønt står for naturen og dyrene, og blått for havet.

Temafest

Temafest skal være en fin og morsom dag for alle barn i barnehagen der sang, dans, rytmer og musikk har fokus. I forkant av temafest har barna laget sine egne kostymer i barnehagen. Kostymene har ofte en sammenheng med tema eller prosjektet avdelingen har jobbet med den siste tiden. Hvis noen barn ikke vil kle seg ut er dette også helt greit.

I forberedelsene inn til selve temafesten snakker om hva vi gjør når det er temafest, vi øver på å kle oss ut, male oss i ansiktet, vi øver på å være i ulike roller, det å tørre å være en annen. Vi hører på musikk, danser, synger og gjør oss kjent med mange forskjellige instrumenter som har forskjellig lyd og har ulike navn. Vi pynter porten inn til barnehagen med ballonger og en plakat som ønsker velkommen til temafest i barnehagen. Inne i barnehagen er det pyntet med tingene barn har laget, og enda flere ballonger. Vi har samling med sang, dans og rytmer, før vi sitter sammen på pyntede bord og spiser pølser og drikker saft.

Påskeforberedelser i barnehagen

Når vinteren begynner å slippe taket, og dagene blir lysere, det tegn på at påskehøytiden nærmer seg, og vi gjør påskeforberedende aktiviteter i barnehagen. Barna gjør flere påskeaktiviteter i denne perioden. F.eks. maler på egg, lage kyllinger med gule fjær, så karse eller perler.

Barn, foreldre, søsken blir invitert til et påskeverksted en ettermiddag. Da er det flere stasjoner med forskjellige aktiviteter barn og foreldre kan gjøre sammen.

En sentral skikkelse som vi snakker mye om, og som kommer når det er påske er Påskeharen. Haren er en sjenert fyr som ikke liker å komme for nærme mennesker, samtidig er han veldig snill og barna synes det er stas når han kommer innom. Noen ganger dukker påskeharen opp når vi er på tur, andre ganger dukker han opp utenfor barnehagen. I forberedelsene inn til påske snakker vi med barna om at det snart er påskeferie, og at da er barnehagen stengt i mange dager. Dette er fordi at for mange mennesker er dette en viktig høytid, som handler om en fortelling som står i en gammel bok som heter bibelen. Noen tror at det som står i bibelen er sant, andre tror ikke det. «*Personalet skal formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer*» (Rammeplan 2017: s.55)

Gul-Lunsj

En morgen, uken før påske arrangerer vi gul-lunsj for barna i Barnas Have. Da kommer barna til et bord dekket med gule blomster, høner / kyllinger og en god frokost med gul mat: Egg kokt, gul ost, gult syltetøy, gul juice og godt brød / rundstykker.

Markering Id al-fitr

Dette er en fest som setter punktum etter fasten. Alle voksne muslimer skal faste den niende måneden i den islamske kalenderen, dette betyr at de ikke skal spise eller drikke fra soloppgang til solnedgang. Denne måneden heter ramadan, og blir holdt til minne for når Muhammad mottok den første åpenbaringen av Koranen (Holth & Deschington, 2006, s76).

Festen Id al-fitr er avslutningen av ramadan og er en fest som er ett høydepunkt som både voksne og barn gleder seg til. Festen feires med vi pynter i barnehagen, har samling der vi snakker med barna, spiser tradisjonell mat og hører på musikk.

«17 mai» i barnehagen»

Den 16 mai, har vi vår egen lille 17 mai feiring. På dagen har vi ulike aktiviteter og pølsefest for barna, og på ettermiddagen går vi i "17 mai tog". Vi inviterer alle foreldre, yngre og eldre søsken, familie, venner og naboer til å komme å se på og rope hurra. I forberedelsene til denne dagen snakker vi om hvorfor vi feirer 17 mai, vi maler med fargene rødt, hvit og blått, vi øver på å gå i tog, synge «17 mai sanger» og holder flagget høyt i været. Skolestarterne lager årets fane.

Toget går fra barnehagen ca. 15:30. Avdeling Sentrum går en runde rundt togstasjonen og tilbake. Avdeling Bugården går i nærområdet i Bugårdsparken. Etterpå spiser vi is i barnehagen.

“ Barnas Have her er vi
Mange barn som synger i
Vi vil hedre dagen vår
Derfor vi i toget går
Hurra hurra hurra!”

Besøk på brannstasjonen

Brannvesenet har et eget opplegg for alle skolestarterne i barnehagen, med besøk til brannstasjonen og brannbamsen Bjørnis.

Pride – en markering av mangfold, identitet, likeverd og inkludering

I juni skal pride markeres i byen vår. I Barnas Have vil vi disse ukene ha ekstra fokus på mangfold, inkludering og identitet igjennom det vi har valgt å kalle Regnbuedagene. Vi vil ha tilpassede samlinger om temaene ut fra de enkelte barnegruppenes forutsetninger. Vi tar i bruk fortellinger og aktiviteter som fremmer forståelsen av at vi alle betyr like mye, og at alle skal anerkjennes for den man er.

Sommeravslutning

Barn, foreldre og søsken blir invitert til en sommeravslutning i barnehagen. Her spiser vi mat og kaker, samt viser frem ting barna har jobbet med eller laget den siste tiden.

Skolestarterne holder en egen avslutning for seg og sine familier under dette arrangementet. Her er det en liten opptreden, samt utdeling av barnas permer. Dette er en høytidelig markering for skolestarterne, som snart skal slutte i barnehagen.

Litteraturliste

- Andersen, P. T. (2019). *Forstå fortellinger: innføring i litterær analyse*. Universitetsforlaget.
- Barnehageloven. (2006). *Lov om barnehager*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Drugli, M.B & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Cappelen Damm Akademisk
- FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20.november 1989 (Barnekonvensjonen) Hentet fra, https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Gjervan, M., Andersen, C.E., Bleka, M. (2012) *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk
- Høigård, A. (2021) *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig*. 4.utgave, Universitetsforlaget
- Idsøe, E.C & Roland, P. (2017) *Mobbeatferd i barnehagen. Temaforståelse – forebyggingstiltak*. Cappelen Damm Akademisk
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2017-04-24-487>
- Kongeriket Norges Grunnlov av 17.mai 1814. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17#KAPITTEL_5
- Røthing, Å. (2020) *Mangfoldskompetanse og kritisk tenkning*. Perspektiver på undervisning. Cappelen Damm akademisk.
- Stangelle, C.E., i Størksen, I (red.) (2018) *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk
- Standard for tilvenning. En trygg barnehagestart for alle*. Sandefjord kommune, 2018. Hentet fra, https://www.sandefjord.kommune.no/globalassets/oppvekst-og-kunnskap/ok-dokumenter/barnehagemyndigheten/standard-for-tilvenning-i-barnehage_hjemmeside.pdf
- Standard for et likeverdig og tilrettelagt barnehagetilbud i Sandefjord kommune*. Sandefjord Kommune. 2019. Hentet fra, <https://www.sandefjord.kommune.no/f/p1/i0215f822-ba53-45c2-8d38-df25913298a5/standard-for-et-likeverdig-og-tilrettelagt-barnehagetilbud-i-sandefjord-kommune.pdf>
- ”Språk i barnehagen, mye mer enn bare prat» <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/sprak-i-barnehagen--mye-mer-enn-bare-prat/>
- Ødegård, E. & Røys, H. (2018) *Å dra lasset sammen. Samhandling og strategi for pedagogisk ledelse i barnehager*. Cappelen Damm Akademisk